

OSMAN NURİ BAĞDÂDÎ (ÖLMEZTOPRAK) (1881-1944)

Yozgat'ta türbesi bulunan asker ve mutasavvıf.

Fatma GÖÇMEN^{1*}

Anahtar Kelimeler: Yozgat, Osman Nuri Bağdâdî, Yaygın Din Eğitimi, Tasavvuf.

Osman Nuri Bağdâdî, Osmanlı Devleti'nin son dönemi ile Cumhuriyet'in ilk yıllarında yaşamış, askerî görevlerinin ardından tasavvufî irşad faaliyetleriyle tanınmış bir şahsiyettir. H. 1298/1881 yılında dönemin Bağdat vilayetine bağlı Süleymaniye kazasının Biyara köyünde doğmuştur. Bununla birlikte askerî arşiv kayıtlarında doğum yılı 1879 olarak geçmektedir. Bu farklılığın, nüfusa kayıt sürecindeki gecikmeden veya dönemin kayıt uygulamalarından kaynaklanmış olabileceği değerlendirilmektedir. Babası Bağdat Posta ve Telgraf Müdürü Muhammed Emin Efendi, annesi ise Fehime Hanım'dır.

Kaynaklarda Osman Nuri Bağdâdî'nin seyyid ve şerif bir aileye mensup olduğu belirtilmektedir. Ailesinin ilmî ve tasavvufî çevrelerle ilişkisi, onun erken yaşlardan itibaren dinî ve ahlâkî bir ortamda yetişmesine katkı sağlamıştır. Babası Muhammed Emin Efendi'nin, Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin halifelerinden Şeyh Osman Sirâceddin'in tasavvufî çizgisine bağlı olduğu aktarılmaktadır. Bu aile ve çevre yapısı, Osman Nuri Bağdâdî'nin ilmî, askerî ve tasavvufî şahsiyetinin oluşumunda etkili olmuştur.

Çocukluk ve gençlik yıllarında düzenli bir eğitim aldığı anlaşılmaktadır. Aile kaynaklarında, Bağdat'ta özel hocalar nezaretinde yetiştirildiği, küçük yaşlarda Kur'an eğitimi aldığı ve 7-8 yaşlarında hafız olduğu ifade edilmektedir. Bunun yanında Arapça ve Farsça başta olmak üzere çeşitli diller öğrendiği, Batı dillerine de ilgi duyduğu aktarılmaktadır. Bu bilgiler, onun hem geleneksel dinî ilimler hem de dönemin modern eğitim imkânlarıyla ilişkili bir öğrenim sürecinden geçtiğini göstermektedir.

Eğitim ve Askerî Hayatı

Osman Nuri Bağdâdî'nin tahsil hayatı, medrese öğrenimi ile askerî mektep eğitimini birlikte içeren bir yapı göstermektedir. Çocukluğunda Bağdat'ta babası tarafından görevlendirilen özel hocalardan Kur'an-ı Kerim, tefsir, hadis, fıkıh ve kelâm gibi temel İslâmî ilimleri tahsil etmiş; ayrıca fen ilimleri ve yabancı dil alanlarında öğrenim görmüştür. 1898'de İstanbul'a giderek dört yıllık Harbiye Mektebi'ne kaydolmuş; buradaki eğitimini iki yılda tamamlayarak 1900 yılında mezun olmuş ve teğmen rütbesiyle Osmanlı ordusuna katılmıştır.

Kaynaklarda Osman Nuri Bağdâdî'nin Harbiye Mektebi'nden mezun olduktan sonra mülâzım/teğmen rütbesiyle Osmanlı ordusuna katıldığı ve askerlik hayatında binbaşılığa kadar yükseldiği belirtilmektedir. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Doğu Cephesi'nde, özellikle Erzurum ve Kars

^{1*} Dr. Öğretim Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Eğitimi Anabilim Dalı, Yozgat, fatma.gocmen@bozok.edu.tr, orcid. org/0000-0003-1393-4729

çevresinde görev yapan Bağdâdî; savaş sonrasında Mardin, Derik, Diyarbakır ve Elazığ gibi bölgelerde askerî hizmetini sürdürmüştür.

İstiklâl Harbi yıllarında da askerî görevlerine devam etmiştir. Yaklaşık otuz yıllık askerlik hayatının ardından Elazığ Askerlik Şubesi Başkanı iken kıdemli binbaşı rütbesiyle kendi isteğiyle 1925'te emekliye ayrılmıştır. Askerî hayatı, onun meslekî tecrübesinin ve disiplin anlayışının oluşumunda etkili olmuştur.

Tablo 1 Şeyh Osman Nuri Bağdâdî'nin Hayat Kronolojisi

Yıl/Dönem	Olay	Açıklama
1879/1881	Doğumu	Bağdat vilayeti, Süleymaniye kazası, Biyara köyünde doğdu.
Çocukluk yılları	Hafızlık ve dinî eğitim	Bağdat'ta özel hocalar nezaretinde dinî ilimler tahsil etti.
1898	Harbiye Mektebi'ne girmesi	İstanbul'da askerî eğitime başladı.
1900	Osmanlı ordusuna katılması	Harbiye Mektebi'nden mezun olarak mülâzım/teğmen rütbesiyle orduya katıldı.
1914-1918	Birinci Dünya Savaşı	Doğu Cephesi'nde görev yaptı.
1918 sonrası	Askerî hizmetleri	Mardin, Derik, Diyarbakır ve Elazığ çevresinde görev aldı.
1925	Emeklilik	Elazığ'da kıdemli binbaşı rütbesiyle emekliye ayrıldı.
1931	Malatya'ya yerleşmesi	Sivil irşad faaliyetlerine ağırlık verdi.
Aralık 1943	Yozgat'a gelişi	Mecburi iskân kapsamında Yozgat'a gönderildi.
23 Ocak 1944	Vefatı	Yozgat'ta vefat etti ve Sarıtopraklık Mezarlığı'na defnedildi.

Tasavvufî Şahsiyeti ve İrşad Faaliyetleri

Osman Nuri Bağdâdî'nin tasavvufî eğitimi gençlik yıllarında başlamıştır. İstanbul'da askerî eğitim gördüğü dönemde ve Bağdat çevresindeki görevleri sırasında tasavvufa yönelmiş, Irak bölgesi mutasavvıflarından Şeyh Ömer Ziyâeddin'in dergâhına intisap etmiştir. Şeyh Ömer Ziyâeddin'in 1900 yılında vefatından sonra tasavvufî eğitimini onun oğlu Şeyh Muhammed Necmeddin'in rehberliğinde sürdürmüştür.

Kaynaklarda Osman Nuri Bağdâdî'nin Nakşibendiyye-Hâlidîyye ve Kâdiriyye tarikatlarıyla irtibatlı olduğu ifade edilmektedir. Tasavvufî silsilesi Osman Sirâceddin, Muhammed Bahâeddin, Ömer Ziyâeddin ve Muhammed Necmeddin çizgisi üzerinden aktarılmaktadır. Bu silsile içerisinde yetişen Osman Nuri Bağdâdî'nin ilerleyen yıllarda irşad faaliyetlerinde bulunduğu ve başta Şeyh Ali Kara olmak üzere talebeler yetiştirdiği belirtilmektedir.

Osman Nuri Bağdâdî'nin bilinen basılı veya yazılı bir eseri bulunmamaktadır. İlmî ve tasavvufî etkisi daha çok sözlü irşad faaliyetleri, sohbet halkaları ve yetiştirdiği talebeler aracılığıyla devam etmiştir. Kaynaklarda din eğitimi anlayışının yalnızca teorik bilgi aktarımıyla sınırlı olmadığı; ahlâkî davranış, özenetim, ibadet bilinci ve manevî sorumluluk gibi alanları da kapsadığı belirtilmektedir. Bu yönüyle irşad faaliyetlerinin, sözlü öğretim ve örnek davranış yoluyla yürütülen yaygın din eğitimi kapsamında değerlendirilebileceği belirtilmektedir.

Emekliliğinin ardından sivil irşad faaliyetlerine ağırlık vermiştir. 1931 yılında Malatya'ya yerleşmiş ve burada sohbet halkaları oluşturmuştur. Bu halkalarda farklı sosyal çevrelerden insanlar bir araya gelmiş, dinî ve ahlâkî konular işlenmiştir. Malatya dönemindeki irşad faaliyetleri, onun tasavvufî etkisinin talebeleri aracılığıyla sürmesine katkı sağlamıştır.

Kaynaklarda ve sözlü tarih kayıtlarında Osman Nuri Bağdâdî hakkında menkıbevî anlatılara da yer verilmektedir. Bu anlatılar, tarihî bilgi olmaktan ziyade onun etrafında oluşan tasavvufî hafızayı ve sözlü kültürü yansıtan rivayetler olarak değerlendirilmelidir.

Osman Nuri Bağdâdî'nin ilmî ve tasavvufî etkisi, yazılı eserlerinden ziyade sözlü irşad faaliyetleri, yetiştirdiği talebeler ve bağlı bulunduğu tasavvufî silsile üzerinden takip edilmektedir.

Yozgat'a Gelişi, Vefatı ve Türbesi

Osman Nuri Bağdâdî'nin Yozgat'a gelişi, hayatının son döneminde gerçekleşmiştir. II. Dünya Savaşı yıllarında, Aralık 1943'te dönemin devlet politikaları çerçevesinde bazı tasavvuf önderleriyle birlikte mecburi iskâna tabi tutulmuş ve Malatya'dan Yozgat'a gönderilmiştir. Yozgat'ta ailesiyle birlikte kısa bir süre ikamet etmiştir.

Kaynaklarda onun Yozgat'ta yaklaşık kırk gün kaldığı belirtilmektedir. Bu kısa ikametinin ardından 23 Ocak 1944 tarihinde Yozgat'ta vefat etmiştir. Vefatına yakın dönemde Yozgat topraklarına defnedilmeyi vasiyet ettiği aktarılmaktadır. Cenazesi, Çamlıkaltı mevkiindeki Sarıtopraklık Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Sarıtopraklık Mezarlığı'ndaki kabri zamanla bir ziyaret mekânı hâline gelmiştir. Bu durum, Osman Nuri Bağdâdî'nin Yozgat'ın dinî ve kültürel hafızasında yer alan tasavvufî şahsiyetlerden biri olarak anılmasına zemin hazırlamıştır.

Kaynakça

- ALTUN, A. O. (2023). Osman Nuri Bağdâdî (v. 1944), Ö. YILMAZ & B. B. PUNAR içinde, *Cumhuriyetin İlk Yüzyılında 100 Sûfî Şahsiyet* (1. bs.). Fecr Yayınları.
- BEKEN, A. (2020). Ahlâkî Bir Alan Olarak Tasavvufun Eğitimle/Din Eğitimiyle İlişkisi. *Antakiyat*, 3(2), Makale 2. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/antakiyat/821452>
- BULUT, M. (1993). Yaygın Din Eğitimi. *Diyanet İlmi Dergi*, 29(3), 3-9. https://isamveri.org/pdfdrq/D00033/1993_c29/1993_c29_3/1993_c29_3_BULUTM.pdf

- COŞKUN, H. (2017). Yozgat Ziyaret Mekânlarının İnanç Turizmine Katkısının Sosyolojik Analizi. İçinde K. ÖZKÖSE, G. AKIN, E. ÜNAL ÇAKIR, N. İLHAN, & GÖDEK (Ed.), *II. Uluslararası Bozok Sempozyumu Yozgat'ın Turizm Potansiyelleri ve Sorunları 04-06 Mayıs 2017 Bildiri Kitabı I. Cilt*. <https://bozok.edu.tr/Dosya/397d15e5-9.pdf>
- DURMA, A. (2012). *Evliyalar Şehri Malatya* (1. bs.). Yenigün Matbaacılık. <https://dn710707.ca.archive.org/0/items/EvliyalarehriMalatya/EvliyalarehriMalatya.pdf>
- GÖÇMEN, F. (2026, 23 Şubat). Şeyh Osman Nuri Bağdâdî ve Yozgat Sarıtopraklık Mezarlığı'ndaki Türbesi [Fotoğraf arşivi]. Özel Arşiv.
- GÖÇMEN, F. (2026). Şeyh Osman Nuri Bağdâdî'nin Hayatı ve Tasavvuf Pedagojisi Çerçevesinde Din Eğitimi Anlayışı, M.TÖZLÜYURT, K. BÜYÜKER içinde, *İlim ve İrfan Gelenegimizde Yozgatlı Âlimler ve Mutasavvıflar* (1. bs., ss. 371-402). İlahiyât Yayınları.
- GÖZÜTOK, Ş. (2017). Özdenetimde Din Eğitiminin Etkisi. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 21(2), Makale 2. <https://doi.org/10.18505/cuid.338632>
- HABERNAME. (2023, Nisan 20). *Mutasavvıf Esseyid Şeyh Osman Nuri Bağdadi (Ölmeztoprak) Hazretleri Türbesi*. Erişim adresi: <https://www.habername.com/haber-mutasavvif-esseyid-seyh-osman-nuri-bagdadi-olmeztoprak-hazretleri-turbesi-184399.htm>
- HAYTA, R. (2025, Ağustos 20). *Yozgat'ta Manevi Bir Kutup: Es-Seyyid Şeyh Osman Nuri Bağdadi Hazretleri'nin Türbesine Ziyaret*. Malatya Flaş Haber. Erişim adresi: <https://malatyaflasshaber.com/yozgatta-manevi-bir-kutup-es-seyyid-seyh-osman-nuri-bagdadi-hazretlerinin-turbesine-ziyaret/>
- KOCAMAN, K. (2013). Yaygın Din Eğitimi İletişimi Sürecinde Hedef Kitlenin Özelliklerini Bilmenin Önemi. *Journal of Turkish Studies*, 8(12), 737-737. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.6054>
- KOÇAKER, E. (2004). *Yozgat Yöresindeki Ziyaret Yerleri ile İlgili Bir İnceleme* [Yüksek Lisans Tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KURT, F. (2013). *Yozgat'taki Türbeler ve Ziyaret Yerleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MALATYA DERİN HABER. (2025, Ocak 27). *Es-Seyyid Eş-Şeyh Osman Nuri Ölmeztoprak Hazretleri, Vuslatının 81. Yılında Dualarla Yâd Edildi*. Erişim adresi: <https://www.malatyaderinhaber.com/es-seyyid-es-seyh-osman-nuri-olmeztoprak-hazretleri-vuslatinin-81-yilinda-dualarla-yad-edildi/12729/>
- MÜFTÜOĞLU, M. (2017). Kur'an ve Sünnet Bağlamında Yaygın Din Eğitimi. *Artuklu Akademi*, 4(2), 135-160. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/artukluakademi/article/376237>

ÖLMEZTOPRAK, O. (2026, Mart 5). *Mülakat* [Mülakat]. Görüşmeciler: Fatma Göçmen, Akif Göçmen, Görüşme Tarihi: 05.03.2026.

SİVAS BÜLTENİ SİVAS'IN İLK HABER SİTESİ. (2016, Eylül 18). *Şeyh Osman Nuri Bağdadi*. Erişim adresi: <https://www.sivasbulteni.com/haber-seyh-osman-nuri-bagdadi-2330.html>